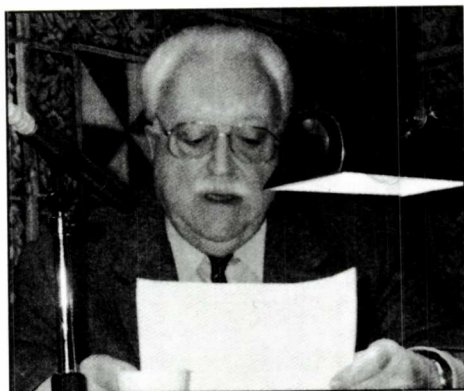

**El Coliseum,
com a símbol
de tota una època**

Joan Francesc de Lasa i Casamitjana

Els que em coneixen bé saben que —en matèria cinematogràfica— el meu cavall de batalla ha estat sempre l'època dels peoners.

Potser per això a algú li sorprendrà que en aquestes segones jornades sobre recerques cinematogràfiques esculli per a la meva xerrada un tema directament relacionat amb l'exhibició: el *del Cinema Coliseum, com a símbol de tota una època*.

No us en estranyeu. També els que em coneixen saben que, per damunt de tot, sóc un sentimental; i precisament, el Coliseum m'evoca tants records i tantes anècdotes que, dins d'aquesta tardor de la meua vida, no m'he pogut estar de dedicar-li unes pàgines.

No vull fer-ho, però, sense proclamar abans el meu homenatge al benivolgut Jordi Torras, que al llarg de més de *trenta cinc anys* i des del diari *La Vanguardia* ha recollit, fil per randa, bona part de la història dels vells i els no tan vells locals cinematogràfics de Barcelona; i ho ha fet amb una paciència, una humilitat i una meticulositat que tots —fins aquells editors que no han sabut (o volgut) apreciar el mèrit de la seva tasca— hauríem d'agrair-li de tot cor.

Dit això, tot i esperant l'anunciada aparició d'un llibre de Joan Munsó-Cabús sobre els cinemes de Barcelona, afegiré que tal com resa el títol d'aquest breu discurs, que més endavant voldria convertir en llibre, opino sincerament que el Coliseum representa una fita —en molts aspectes, encara no superada—, dins la història de l'exhibició cinematogràfica barcelonina.

M'explicaré: el Coliseum va il·luminar per primera vegada la seva gran pantalla el dia 10 d'octubre de l'any 1923, i no era pas

aquell un moment que en cap sentit fos prometedor per al nostre país.

Recordaré que Barcelona, a finals de l'any anterior, havia registrat la dramàtica xifra de 809 atemptats mortals, entre els que figurava l'assassinat de Salvador Seguí, més conegut com *El Noi del Sucre*. A la Ciutat Comtal hi havia hagut una colpidora vaga general i —ai!—, que poc després, el que llavors era capità general de Catalunya, Miguel Primo de Rivera, es faria càrrec de cop i volta del Govern d'Espanya, iniciant una sinistra època de Dictadura.

Els meus primers records del Coliseum es remunten als instants en què sent jo un nen de pocs anys i de la mà del meu pare, vaig assistir, al llarg d'uns mesos, a la quasi cerimònia de l'extracció de terres d'aquell gran solar de la Gran Via —on abans hi havia El Palacio de la Ilusión— en el qual una potentíssima màquina eixoradora constituïa per ella mateixa un astorador espectacle per als vianants. I també recordo, vagament, el muntatge de les enormes jasseres de ferro que van ésser armades dins el mateix solar.

Poc després, jo mateix em convertiria en espectador precoç del sumptuós cinema, encara dedicat per molt de temps a grans produccions del cinema mut. I també em convertiria en espectador dels primers balboteigs del sonor cap al setembre de 1929, quan la seva pantalla oferí per primera vegada l'esperada novetat, presentant el *chansonnier* parisenc, Maurice Chevalier, qui protagonista de *La cançó de París* ens deixava bocabadats amb aquella dolça Valentine i els seus petits *têtons*.

Curiosament, només les parts musicals del film foren sonores a casa nostra, perquè la direcció de la Paramount a Espanya va creure convenient que les escenes amb diàlegs parlats en anglès i francès es presentessin amb una musiqueta de fons i amb rètols intercalats en castellà «per donar —deien ells— al públic espanyol una més gran facilitat de comprensió, i deixant, així, només intacta, i totalment sonora, la part de música i cançons.»

El públic barceloní, però, no era tan estúpid com es creien els americans, i així fou com a petició de gran nombre d'espectadors la Paramount es decidí a donar unes quantes projeccions del film completament sonores de la mateixa manera com era projectat a Amèrica; i el cas és que aquestes foren les sessions que més èxit van assolir.

Tornem però endarrera. En inaugurar-se el Coliseum, que abans s'havia de dir Metropòlitan, com la societat formada tres anys abans per Josep Guardiola, editor de la revista *Mundo Cinematográfico*, conjuntament amb Victoriano Saludes i Carles Maristany, marquès de l'Argentera, tots ells amb el projecte comú d'aixecar «el cinema millor i més sumptuós de Barcelona»; i efectivament ho aconseguiren de la mà del gran arquitecte Francesc de Paula

Nebot, si bé el propòsit de la societat era, en principi, que el nou local fos un gran *palace* on hi cabessin dignament l'òpera, el ballet, el teatre dramàtic i els concerts.

Algú va parlar també de què la societat Metropòlitan, SA podria muntar un Casino de Joc dins una part de la gran edificació, però això va ésser ràpidament desmentit per tots els que iniciaren l'ambiciosa empresa l'any 1919, amb un capital inicial de dos milions de pessetes que a l'hora de la veritat es convertiren quasi en cinc milions.

Com es precisava en aquell acurat *Libro de Oro de la Cinematografía* que la Metropòlitan edità coincidint amb la inauguració d'aquell Palau del Cinema, al Coliseum hi havia un gran teler i fossat, camerins, saló de descans per als músics, salonet per a la premsa, tel·l d'aigua i platea i tres pisos, amb una cabuda —en això exageraven, evidentment!— per a quatre mil espectadors, en realitat n'hi cabien només 1780, que ara, comptant les 712 butaques de platea més les llotges i dos amfiteatres i la general, aquests darrers únicament oberts en jornades de grans cues, ens donen un total de 1689 localitats, segons dades de darrera hora, que m'ha proporcionat l'Empresa Balañá la qual porta el Coliseum des de l'any 1958, si bé, després de la primera Metropòlitan, havia estat explotat, successivament, per la casa Seleccine de Bilbao, que tenia l'exclusiva per a Espanya de la Paramount Films (la mateixa casa, que després es va fer càrrec del Coliseum) fins l'obligada col·lectivització de 1936. L'any 1939 fou Casimiro Bori, executiu de la Paramount a Barcelona, qui dirigí el local i des d'aquella data va ésser Ulargui de U Films, SA qui programà el cinema, passant-li l'empresa l'any 1941 a Cines y Espectáculos, que tenia com a director-gerent en Gaspar Petit, el qual va arribar a ésser un bon amic meu, conjuntament amb l'inoblidable Enric Salvat que s'estimaven el *Coli* com si fos seu, perquè ambdós havien entrat a treballar-hi de meritoris, poc temps després de la seva inauguració. I fou precisament l'estimat Gaspar Petit qui, l'any 1948, quan jo començava a ésser una mica conegut com a crític de cinema, em distingí cridant-me perquè redactés un llibret, o més aviat un opuscle, que hauria de commemorar la festa de les noces d'argent del Coliseum amb Barcelona; i a més fou quasi un somni per a mi, una mena d'alumne que jo era llavors d'Àngel Zúñiga a les pàgines de *Destino*. Petit em va encarregar l'organització d'una vetllada extraordinària, vertader esdeveniment dins la migrada vida artística barcelonina d'aquells temps de censura i de repressió, vetllada que recorde encara amb especial emoció, perquè aquella nit del 10 d'octubre de 1948, vaig tenir el goig de seleccionar i fer passar per la gran pantalla del Coliseum una colla de seqüències de grans pel·lícules mudes que havien estat

èxits allà mateix, entre les que recordo uns fragments dels *Nibelungs* de Fritz Lang, diverses escenes del film francès de Raymond Bernand, *El milagro de los lobos*, petits troços de la cinta nord-americana *Hollywood*, de James Cruze, i especialment aquella inoblidable seqüència del pas del Mar Roig pel poble de Moisès, segurament una de les primeres grans mostres del que ara en diem *efectes especials*, *Els deu manaments*, de Cecil B. DeMille, juntament amb altres seqüències del quasi naixent sonor; si bé encara que vaig remoure cel i terra va ésser impossible que l'autodeificada Paramount ens cedís uns fragments musicals d'aquell *Desfile del amor* d'Ernest Lubitsch, amb Chevalier i la MacDonald, que havia estat als finals de l'Exposició del 1929-1930 la sensació del públic barceloní, més de mig any en cartell en aquell moment d'aparent revitalització catalana, i precisament quan la desacreditada Monarquia d'Alfons XIII ens anava fent desitjar el clarejar d'una República que ens retornés la democràcia.

No podríeu imaginar-vos el que vaig arribar a patir aquella nit a la cabina del Coliseum al costat d'aquell gran projeccionista, en Falcó, que tenia llavors l'empresa, i un parell d'auxiliars més, tots preparats amb sifons, a més dels medis corrents de protecció, perquè moltes de les pel·lícules que passàvem eren inflamables, procedents algunes d'obscurs magatzems de drapaires, altres del vell programador Josep Tendas i Riera del carrer de Saragossa, i alguna dels mateixos distribuïdors. Jo anava posant discs de música adient com a fons i tan gran era el meu nerviosisme que un cop acabada aquella primera part de la sessió, en un Coliseum ple a vessar, em vaig sentir realment malalt perquè va impressionar-me molt més la visió, des del forat de la cabina, de la part de platea que contemplava, que totes les meves intervencions públiques en cine-clubs, conferències i cine-forums, que han omplert bona part de la meua vida professional.

Després, la ciutat ha crescut i segueix creixent, de vegades a trontollons i altres de manera admirable; moltes noves sales de projecció modernes i magníficament muntades han enriquit l'espectacle cinematogràfic barceloní, però el Coliseum dels nostres somnis no ha deixat d'ésser mai com una mena de catedral per als homes de la meua generació.

Vint-i-cinc anys després del que acabo d'explicar, és a dir, el 10 d'octubre de 1973, la meua il·lusió més fervent era la de tornar a encarregar-me de la celebració de les noces d'or del Coliseum; però malgrat el meu entusiasme, es va deixar passar la data i l'efemèrides d'aquest primer cinema monumental de Catalunya, que avui figura en molts llibres estrangers dedicats als més destacables locals cinematogràfics de tot el món.

I torno ara al títol d'aquesta xerrada evocadora: *el Coliseum*, com a símbol de tota una època perquè crec que ha arribat el moment de precisar alguns conceptes que sobresurten per damunt de la pura anècdota personal.

L'any 1923, quan s'inaugurà el Coliseum, el cinema català, o si ho preferiu, el cinema fet a Catalunya passava, tant per la quantitat de produccions com per la seva qualitat, per un moment realment crític. Primeres causes: la situació econòmica i política de Catalunya des de la fi de la primera guerra europea, i des del punt de vista estrictament filmic, la terrible invasió del cinema nord-americà, sense que aquí s'hagués previst ni dictat la més insignificant mida de protecció aranzelària.

La nostra organització comercial era més que deficient, el nostre cinema havia deixat perdre's una bona part del mercat hispano-americà; lluitàvem sense cap èxit contra fortes barreres de la duana europea, i les poques productores de casa en tenien prou amb tirar *tres còpies* pel mercat interior, mentre les entrades als cinemes seguien tenint uns preus baixíssims.

Res d'estudis de mercat, pocs tècnics i directors ben formats que oferissin una certa garantia als escarmentats productors, i eterna trapelleria de les mal anomenades Acadèmies de Cine, quasi justificaven l'actitud dels empresaris que repetien als actuaris allò tan conegut de «apunta'm qualsevol cosa que no sigui feta a Espanya»; el que, com sabem, motivà aquella juguesca de Joan Pallegà que presentà com a producció nord-americana la pel·lícula *Lilian* rodada al Tibidabo, posant noms anglesos a tècnics i protagonistes catalans (ell mateix es va dir John Pallear) i aconseguint així un bon èxit econòmic, tot i enredant com babaus a molts empresaris que l'exhibiren.

Coliseum

No oblidem, però, que per aquells anys, quan el cinema internacional assoleix una gramàtica de més alçària, el nivell d'exigència és bastant elevat, i la gent omple cada dia més els cinemes que ja han deixat d'oferir-li un espectacle de baixa categoria.

Ara, molts intel·lectuals catalans ja van al cinema; hi ha un petit esborrany de crítica seriosa. L'any 1923 es funda el primer Club Cinematogràfic a la barriada d'Horta, precedent d'aquell Barcelona Film-Club del 1929 on hi figurarien Rusiñol, Utrillo, Nogués i María Luz Morales, entre d'altres.

La burgesia catalana, però, no vol invertir en la producció perquè ha quedat ben palès que allò no és més que una perillosa

aventura, com ho ha demostrat el fet que, amb freqüència, el fracàs sorollós d'un film ha tingut com a conseqüència la desaparició de la productora.

No hi ha més que una infraestructura de tipus artesanal, però, malgrat tot, encara que poc i dolent es fa cinema a Barcelona, si bé amb poquíssimes arrels catalanes. I menys encara amb èxit popular, si fem l'excepció de *Mossèn Janot (El padre Juanico)*.

En realitat, la producció cinematogràfica s'havia traslladat en bona part a València gràcies a Maximilià Thous, creador de *Espíritu y Acción*; i sobretot a Madrid, que pretenia convertir-se, fos com fos, en el centre de la cinematografia amb la creació d'estudis i de productors com Atlántida, Madrid Films i Films Española, SA.

Per aquesta raó, les pel·lícules espanyoles més difoses en aquest temps pels cinemes barcelonins són *Carceleras*, *Flor de España*, *La reina mora*, *Rosario la Cortijera*, *Dolorettes*, *Alma rifeña*, *La Verbena de la Paloma*, totes de Madrid, i *Maruxa* de la Celta Films de Galícia, i fins i tot el film francès grosserament espanyolitzat *Maria del Carmen*, amb Arlette Marchal com a protagonista, i basat molt de lluny, és clar, en l'obra del nostre dramaturg Feliu i Codina, a més de la primera versió —igualment feta a París— de *Violetas imperiales*, amb l'exquisida Raquel Meller.

Sigui com sigui, el fet és que al llarg del mes de desembre de 1923 no es va estrenar ni una sola pel·lícula feta ací, als cinemes de Barcelona.

Arte y Cinematografía en un article de juny de 1923 titulat «Producción nacional o regional», deia:

Todo son ensayos. Nadie recuerda, desgraciadamente, que en Barcelona hace ya años principiò la edición: momento hubo en que estudios, montados con cierta esplendidez, realizaron una discretísima labor, haciéndonos vislumbrar halagadores horizontes, pues incluso se organizaron convenientemente para el negocio de exportación; pero, por diversas circunstancias, todas las marcas, exceptuando la Royal Films, han desaparecido del mercado.

Contar las causas de su fracaso financiero sería tarea larga. La tacañería del capital o la falta de personal dotado de todo lo que necesita un buen director de films, fueron quizá los principales factores del fracaso.

Para subsanar (hasta cierto punto) estas deficiencias, tuvimos hombres entusiastas, los cuales sacrificándose moral y materialmente hicieron obras de positivo valor, pero, asimismo, contamos con individuos que, exentos de toda idealidad y buscando solo su medro personal, han aceptado o presentado proposiciones para la edición de películas por cantidades irrisorias, las cuales, una vez principiados las obras, se han convertido en miles de pesetas, y cuya producción, falsa ya en un principio, no debe extrañarnos que, al ser presentada al mercado, obtuviera un resultado negativo, y es

que la indústria de la edició de films, además de tener como todo negocio industrial o mercantil, *una sola finalidad comercial*, reune el inconveniente de ir mezclada *forzosamente* con la concepción artística, necesitando de diversidad de elementos colaboradores para llegar a una buena producción.

De la falta de unidad entre direcció, artistes y operador, es de lo que más adolecen las producciones presentadas en estos últimos tiempos. Todo este conjunto de elementos, actuando completamente desligados, dan al espectador una triste impresión; y así, sin ton ni son, se van invirtiendo estérilmente puñados de pesetas sin honor ni provecho, alejando de paso al capital, factor indispensable para el fomento y desarrollo de la industria.

(Fins ací l'editorial de *Arte y Cinematografía*.)

Certament, a l'any 1922 encara havíem produït a Catalunya setze pel·lícules, però la vertadera catàstrofe s'esdevingué precisament el 1923, quan baixarem a sis, tenint com a únics noms destacables, de singladures anteriors: Joan Maria Codina, Ricard i Ramon de Baños, Baltasar Abadal, Josep Gaspar, Alfred Fontanals i Joan Solà, qui ja havia marxat a Madrid com a director tècnic de la nova casa Atlántida i morí poc després, i el francès Henri Vorins que va fer unes quantes mediocres pel·lícules a Barcelona a la salut de la seva dona i actriu Paulette Landais, i que també se'n aniria aviat cap a París, desenganyat del tot.

Per aquells temps, Josep Maria de Sagarra escrivia que «la millor defensa del nostre cinema consistia a elevar el seu grau de qualitat, i que per això necessitava protecció i estímulo», és a dir, dues coses que mai tingué.

Paradoxalment, potser la *cosa* més *important* que s'endegà aquell any a Barcelona fou una mena de *xarlotada*, qualificada per diaris i revistes de l'època com a «ensayo cinematográfico» i que, sota el títol de *Ellas y ellos* i amb la direcció del pobre Abadal, que en va ésser també l'operador segurament per imperatius econòmics, era un entreteniment d'allò més cursi interpretat per boniques senyorettes i elegants joves pertanyents a l'alta societat barcelonina, i que només es va passar una prova, i va ésser motiu d'una gran festa a l'Hotel Ritz, amb més de 600 convidats, on, així ho diu el reporter que es firma Fix, a la mateixa *Arte y Cinematografía*, «se tomó el té y se bailó» i «después de la proyección seguida con entusiasmo por el numeroso público, éste invadió el hall, el comedor y el jardín de verano» —Deliciós, no?—. També el músic Jaume Planas va estrenar amb gran solemnitat el vals-fantasia que amb el títol de *La Aristocracia del Film* havia compostat per encàrrec de la distribuïdora d'idèntic nom, propietat del sempre impecable Miguel de Miguel.

Això era doncs el que es cuinava llavors als ambients cinematogràfics del nostre desgraciat país...

En quant a la distribució, hi havia tanmateix una quasi total manca de sentit nacionalista, com ho demostra que els rètols i títols dels films que es projectaven a Catalunya eren redactats en castellà, i no hi havia cap estructuració del nostre mercat cinematogràfic.

Ara bé, si passem a l'apartat de la pura exhibició, ens trobarem que el cinema s'havia convertit en pocs anys en l'espectacle predilecte dels nostres públics. Les entrades eren baratíssimes, el teatre no podia competir-hi, als diaris començaven a sortir pàgines senceres dedicades al cinema —recordem les de *El Día Gráfico* fetes pel crític Alfredo Serrano, les d'Antoni Furnó, *Anfurso*, a *Las Noticias*— i d'altres curulles quasi totes elles, però, de propaganda del cinema americà... i en quant a locals, el 1922 assistia a la inauguració dels cinemes Padró, Splendid Cinema, Cine Nuevo, i després del Cine Princesa, Pathé Palace, el Pathé Cinema de la Rambla de Catalunya, totalment reformat, igual que el nou Kursaal, que s'anunciava com a Templo de la Cinematografia...

I ací és on tornem a connectar amb la història del Coliseum... Hom es pot preguntar com és possible que mentre no hi havia ni un sol capitalista que volgués col·laborar —poc o molt— en la renaixença, o si voleu, en un mínim manteniment de la producció cinematogràfica catalana, el projecte de la construcció d'un palau monumental de la Cinematografia a Barcelona obtingués ràpidament un recolzament tan important com el dels capitalistes Ramon Almirall Trius, Antoni Feliu Prats, Joan Valldaura Carbonell, Enric Buxeres Bultó i Julio Morin Labbe, que integraren el primer consell d'administració del Coliseum, i del que més tard també hi foren prestigiosos col·laboradors Joan Subirats i Prats i Josep Mir i Llorens, gràcies als quals es va adquirir el solar del carrer de les Corts Catalanes on anys després s'hi va aixecar aquest esplèndid edifici estil Renaixement que el mateix Ajuntament barceloní va qualificar com «de caràcter monumental».

La pregunta té una resposta molt senzilla. El Coliseum era un negoci segur i rentable, en aquell moment d'explosió de l'espectacle cinematogràfic. El perill de les inversions era mínim. La gegantina obra tenia un pervindre, en quant a explotació, gairebé sense límits, i efectivament es tractava de donar a la Ciutat Comtal un centre on hi tindrien cabuda «l'art, la cultura i la modernitat», com deien els que en foren promotors, i que un cop acabat l'edifici i acuradament decorat, —destacarem els meravellosos guixos d'en Miquel Bech, el culte i simpàtic guixaire que fou de la colla dels Rusiñol, Cases i Utrillo— es convertí en el centre de l'atenció dels

cinèfils catalans, i que va iniciar la seva activitat amb els programes que ells en varen dir de la *Selección Majestic*, *Selección Gaieté* i *Selección Empire*, segons model molt estès llavors a Estats Units, i amb la magnífica col·laboració artística d'una orquestra formada per vint-i-vuit professors, primerament sota la batuta del mestre Cumellas-Ribó i després del quintet Blai-Net, aquell que, com diu Torras, «va veure com els altaveus de la Westrex substituïen els violins i les violes».

Després, els ja quasi perfectes fons musicals de la sonora trilogia més o menys històrica del monstre DeMille: *El signo de la cruz*, *Cleopatra* i *Las Cruzadas* els afrosos crits del gran Fredrich March, un dels millors actors que ha tingut Hollywood, en la seva creació de *El hombre y el monstruo*, fent de Dr. Jekyll i Mr. Hyde al mateix temps; la veu sordament insinuant de Marlene en *Marruecos* i la dinàmica de *Tres lanceros bengalíes*, ens anaren fent oblidar una mica els incomparables silencis de l'*Amanecer* de Murnau i els quasi perceptibles murmuris sensuals de la divina Greta en *El demonio y la carne...*

Però, amics, això és ja una altra història. El fet és que el Coliseum segueix encara sent el gran Palau del Cinema de la nostra ciutat. Un local que ha passat per històrics moments, el millor que jo recordo és el de la Gran Gala dedicada a René Clair, amb la seva presència la nit de l'estrena del seu primer film francès *El silencio es oro*, després del seu retorn d'Estats Units, presentat des d'una llotja per Josep Maria Pi i Suñer, sense oblidar els sorollosos èxits de *Rebeca* o *Gilda*, aquest darrer film recolzat per la imbècil protesta dels *carques* que no sabien que li estaven fent la publicitat al film, en aquells temps de complicitat de l'Església amb el franquisme; i també —per què no esmentar-los— els del gran èxit polític de *Raza* de l'excel·lent director, amic del règim de Franco, José Luis Sáenz de Heredia, qui també amb *El escándalo* i *El destino se disculpa* ens feu somniar en les possibilitats d'un cinema espanyol, que no tornaria a rebrotar més que amb la força i l'inconformisme dels Bardem i Berlanga.

Però, també l'estimat Coliseum ha passat per moments d'ombrívols fracassos, com ho fou —durant l'època del cinema parlat en espanyol fet per la Paramount a Joinville— l'estrena d'aquell inaguantable poti-poti interpretat per Roberto Rey amb el títol de *Salga de la cocina*, que només estigué en cartell durant un dia, i més encara, l'època de la Guerra Civil, on la seva programació selecta se'n anà a norris, només recordem com una de les excepcions l'estrena del gran film soviètic d'Aleksandrov, *El circ*, i algunes divertides actuacions al seu escenari, com les dels Perezoff i de Brazalema Libertad.

Eren els temps en què als espectadors ens feien aixecar el puny al so de la internacional, com poc després hauríem de saludar «brazo en alto» amb el cara al sol. Tot plegat, pura misèria...

Però el moment més tràgic del Coliseum fou aquell en què, a la fi de 1937, l'explosió d'un camió ple de trilita al llarg d'un bombardeig dels *junkers* nazis, destruí quasi tota aquella illa de cases, si bé el nostre Palau del Cinema resistí l'impacte a causa de la seva perfecta construcció. L'estructura en restà quasi intacta, però tota la seva decoració es va haver de refer, i fou precisament el mateix Miquel Bech —a qui vaig conèixer i apreciar com a pare del gran poeta català i bon amic meu Ramon Bech— qui tornà a fer els guixos originals, si bé no va ressuscitar aquells dos simpàtics angelets que mig cavalcaven l'embocadura de l'antic escenari.

I encara el Coliseum va patir, molts anys després, aquell mateix espantós accident que s'esdevenia a la fi de la primera jornada de la versió muda de *El fantasma de la ópera* amb Lon Chaney, que encara veiem de tant en tant pels cine-clubs.

Potser ignoren molts que al llarg d'unes imprescindibles reparacions elèctriques, la gran làmpara de ferro que és precisament al bell mig de la sala del Coliseum es va desplomar damunt de la platea, sortosament buida... I encara hi ha una colla d'anècdotes curioses que caldria explicar; si ara tingués temps de fer-ho.

Però allò realment important és que en ple 1994, quan de bastants grans i sumptuosos locals barcelonins quasi no en resta ni la memòria, desplaçats, potser necessàriament pels petits i quasi sempre incòmodes reductes de les multisales, el Coliseum segueix sent, malgrat les lògiques dificultats de manteniment, la nineta dels ulls d'en Balañá, que vol mantenir-hi la tradició i també la il·lusió que el seu pare hi posà en el moment de fer-se'n càrrec.

I el que jo desitjo —i que no veuré, per descomptat— és que el Coliseum pugui celebrar i commemorar el seu centenari, com ara nosaltres ens disposem a celebrar el del Cinematògraf Lumière.

COLISEVM

